

Од витезова и филма, до чварака и сланине

Такозване традицијаде су атрактиван начин да се представе посебности одређеног места, аутентични производи, локални обичаји и легенде

Данијела Вукосављевић

Наша земља прати светски тренд у порасту броја различитих светковина. Само у последњих неколико дана отворене су „Нушићијада” у Ивањици, „Сајам шљива” у Осечини, „Филмски сусрети” у Нишу, Међународни витешки фестивал „Деспот Стефан Лазаревић” подно манастира Манасије... До њиховог бума у свету дошло је почетком осамдесетих година прошлог века, а у Србији је овај тренд уочен почетком овог столећа. Тада је препознато да су различите манифестације интересантан начин да рођаци, пријатељи из других крајева Србије и туристи сазнају по чему смо то „ми” посебни и да „нас” боље упознају, указује др Маша Вукановић, истраживач Завода за проучавање културног развитака.

страница 8

Приказ борбе на Међународном витешком фестивалу „Деспот Стефан Лазаревић” у Деспотовцу

Од витезова и филма, до чварака и сланине

Са прве стране

Велики број манифестација (између 900 и 1.200) наводи на питање како оне настају. Вукановић у разговору за „Политику“ објашњава да се, условно говорећи, могу разлучити макар три-четири групе фактора који утичу на оснивање одређеног локалитета овог типа. Од осамдесетих, када је реч о новијим манифестацијама широм света, мотив да се покрену јесте увиђање локалне заједнице да такозване традицијале јесу атрактиван начин за представљање посебности одређеног места.

– На њима је могуће промовисати локалне производе, од прича и легенди, као што је случај у неким скандинавским земљама, па до пршуте, чварака и сланине, попут неколико градова и општина у Србији. Оне инспирису посетиоце да лођу, виде, купују и евентуално се врате следеће године – каже Вукановићева.

Условно речено „мешана“ мотивација, оцењује наша саговорница, стоји иза на пример позоришног Битефа и филмског фестивала Феста. Оне су покренуте „одоздо“, од стране уметника који су фестивале схватили као начин да се сазна и научи нешто ново од мајстора из иностранства и земље. Поднаслов Битефа је и најрецитивији – „Нове позоришне тенденције“.

– Овај мото је практично стајао и иза других значајних позоришних фестивала као што су „Стеријино народно позорје“ или „Дани комедије“. Слично је и с музичким, ликовним и другим уметничким манифестацијама које се одржавају годинама па и де-

Фестивал у Осечини: све боје, мириси и укуси шљива

Фото: Tanja Banik

ценијама, они у позадини имају идеју да се манифестује како „нешто“ може да се ради и како „нешему“, некој врсти израза или теми може да се приступи – објашњава Вукановић.

Најзад, код нас још од седамдесетих постоје фестивали покренути углавном „одозго“ – од стране тела задужених за планирање културног развоја. У том смислу биле су важне манифестације попут „Песничке народне моге“, која се одржавала у великом броју општина и „Читалачке значке“, коју је организовала свака библиотека у Србији.

– Оне су подстицале локално ста-

▶ **Смотре, фестивали и сабори мењају свакодневицу обичних људи, што и јесте њихова суштина од античког доба до данас**

новништво да постављају питања и налазе одговоре па чак и узоре у књижевним делима али и да науче да се изражавају на различите начине. У том смислу, међу најзначајнијима је

Фестивал ШАФ. Деценијама се одржава у Врању. Окупља ауторе који се баве анимираним филмом и своја знања преносе деци – указује наша саговорница.

Уколико не говоримо о новцу, значај манифестације зависи од тога чиме се људе баве и каква су им интересовања.

– Ако сам љубитељ позоришта, али не успевам да видим представе јер се изводе у месту удаљенијем од оног где живим, а у близини постоји фестивал који ће ми омогућити да будем у току – мени ће он значити много. С друге стране, ако ми је важно да пролам

Организацију појединих светских фестивала пре неколико година, као гост Завода за проучавање културног развоја, представио је сарадник Института „Смитсоњан“ др Џејмс Дојч. Он је један од организатора Фестивала „Смитсоњан фолк-лајф“, који се сваке године око 4. јула одржава у Вашингтону и један од најзначајнијих фестивала на свету посвећених различитим видовима локалних култура. Има три теме, а припрема програма траје три године. Прве године истраживачи траже идеје и формулишу предлоге. Након селекције, друге године разрађују како ће те предлоге представити. Тек треће године се фестивал технички организује. С друге стране организатори већине манифестација у Србији највише труда улажу да обезбеде новац. Тек када је он изврстан, разрађује се концепт и припрема програм. Селекција се тада базира на агендама светских звезда, па ко може да се уклопи.

сланину и чварке које правим, значајније ће ми бити сланинијале и чваркијале – објашњава Вукановић.

Укратко, оцењује ова истраживачица, важни су они фестивали који не само што доводе на одређено место значајне личности из земље и света, него и унапређују свакодневицу живота средине у којој се одржавају.

– На тај начин, људи се изласком из уобичајеног, подстичу да усавршавају своје изражавање и сасвим супротно – манифестације мењају свакодневицу обичних људи. То и јесте њихова суштина од античког доба до данас – сумтра Мања Вукановић. ❧